

संस्कृतमयेन वातावरणेन
जिला शिक्षा एवं
प्रशिक्षणसंस्थाने चम्बायां
सुसम्पन्ना

नववर्षस्य प्रथमदिने
सुखसुसर्वकारस्य
मन्त्रिमण्डलसभा भविष्यति,
अनेके बृहन्निर्यायाः
स्वीकरिष्यन्ते

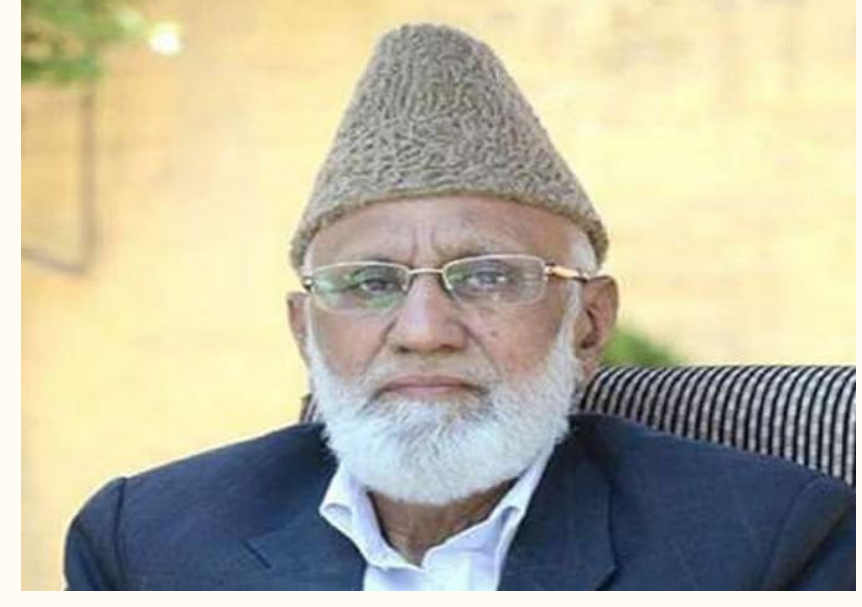

उज्जयिन्यां विराट्
संस्कृत
सम्मेलनस्य आयोज
नं जातम्

प्रासङ्गिकवार्ता

Tehreek-e-Hurriyat:
तहरीक-ए-हुर्रियत्
प्रतिबन्धितम्, एषा संस्था
कश्मीरे इस्लामिक-
शासनं कर्तुम् इच्छति

जम्मू-कश्मीरस्य तहरीक-ए-हुर्रियत् इति संस्थायां सर्वकारेण प्रतिबन्धः कृतः। एषा कार्यप्रक्रिया UAPA (Unlawful Activities Prevention Act (UAPA)) इति विधेयकानुसारम् अस्ति। केन्द्रीयगृहमन्त्री अमितशाहः एतां सूचनां दत्तवान्। गृहमन्त्री उक्तवान् यत् एषा संस्था अवैधकार्येषु संलग्ना अस्ति, जम्मू-कश्मीरं भारतात् पृथक् कृत्वा राज्ये इस्लामिकशासनं स्थापयितुम् इच्छति। भारतविरुद्धं प्रचारप्रसाराय, आतङ्कवादीनां कार्याणि कर्तुं च तहरीक-ए-हुर्रियत्-सङ्घस्य निर्माणम् अभवत्। गृहमन्त्री अमितशाहेन सामाजिकमाध्यमे एक्स इत्यत्र सूचना प्रदत्ता। गृहमन्त्री अमितशाहः सार्वजनिके पटले अवदत् यत् 'तहरीक-ए-हुर्रियत्, जम्मू-कश्मीर-नगरं यूएपीए-अन्तर्गतं अवैधसङ्गठनं घोषितम् अस्ति।' नरेन्द्रमोदी इत्यस्य आतङ्कवादविरुद्धं शून्यसहिष्णुतायाः नीत्यान्तर्गतं यदि कोऽपि व्यक्तिः संस्था वा भारतविरोधी कार्येषु संलग्नः दृश्यते तर्हि तस्य नाशः भविष्यति।

Naxalism - देशात् नक्सलवादं
समाप्त्यर्थम् अभियानं तीव्रं, ओडिशातः
छत्तीसगढं त्रिसहस्रं सीएपीएफ-सैनिकाः गमिष्यन्ति

शाहः देशात्
नक्सलवादम्
उन्मूलनार्थं प्रतिबद्धः

केन्द्रीयगृहमन्त्री अमितशाहः उदघोषयत् यत् एषः कश्चन नूतनः नवाचारो वर्तते यस्य अन्तर्गतं भारतं प्रायः वामपक्षीय-उग्रवादस्य (LWE) उन्मूलनस्य चरमे अस्ति। झारखण्डस्य हजारीबाग-नगरे बीएसएफ-संस्थायाः ५९ तमे स्थापनादिने १ दिसम्बर दिनाङ्के सैनिकान् सम्बोधयन् शाह अवदत् यत् वयं देशात् नक्सलवादम् उन्मूलनार्थं प्रतिबद्धाः स्म। वामपक्षीय-उग्रवादं विरुद्धम् अभियानं बीएसएफ, सीआरपीएफ, आईटीबीपी इत्यादिभिः बलैः क्रियते। एतेषां बलानां नाम केन्द्रीयसशस्त्रपुलिसबलम् (CAPF) इति।

देशः आत्मविश्वास-आत्मनिर्भरतयोः
भावनया संवलितः- नरेन्द्र-मोदी

प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना निगदितं यत् देशस्य प्रत्येकः कोणः विकसितभारत-आत्मनिर्भरतयोः भावनया संवलितो वर्तते। 'मन की बात' कार्यक्रमस्य अष्टाधिकैकशततमे संस्करणे असौ एतादृशीं भावनां अग्रिमे वर्षे यथावत् स्थापयितुम् आग्रहं कृतवान्। मोदी प्रत्यपादयत् यत् दीपावली-पर्वणि कीर्तिमत्-व्यवसायेन सिद्धः जातः यत् प्रत्येकः भारतीयः 'वोकल फॉर लोकल' इत्यस्मै मन्त्राय महत्त्वं प्रददाति। तेनोक्तं यत् चत्वारिंशदधिकैकशतकोटिः भारतीयानां बलेनैव भारतेन अस्मिन् वर्षे अनेकाः उपलब्धयः समर्जिताः। उपलब्धिषु 'नारी-शक्ति-वन्दन' विधेयकम् अन्यतममस्ति। प्रधानमन्त्री अग्रे प्रावोचत् यत् अद्यापि जनाः चन्द्रयान-तृतीयस्य सफलतायां तस्मै वर्धापनानि शुभसन्देशाश्च प्रेषयन्ति। असौ प्रतिपादितवान् यत् देशेन आजादी का अमृतमहोत्सव, मेरीमाटी, मेरादेश-सदृशानि अभियानानि अनुभूतानि। एषः अकथयत् यत् यदा राष्ट्रं विकसितं भविष्यति, तदा युवानः अत्यधिक लाभान्विताः भविष्यन्ति। युवानः अपि तदा लाभान्विताः भविष्यन्ति, यदा ते स्वस्थाः भवन्तु। तेन प्रोदीरितं यत् भारतस्य प्रयासेन त्रयोविंशत्यधिकद्विसहस्रतम-वर्षः अन्ताराष्ट्रिय-अन्न-वर्षत्वेन आमनितः। प्रधानमन्त्री समुदीरितवान् यत् परिवर्तनशीलसमये अस्माकं भाषाः सुरक्षिताः भवन्तु एतदर्थमेव प्रयासः करणीयः। प्रधानमन्त्रिणा वक्तव्यमिदमपि प्रकाशितं यत् अयोध्यायां नवनिर्मितं रामन्दिरं निध्याय सम्पूर्ण-देशे उत्साहः दरीदृश्यते। तदर्थमेव जनैः स्वीयभावना नानाप्रकारेण प्रस्तूयन्ते। अन्ते च प्रधानमन्त्रिणा देशवासिभ्यः नववर्षस्य शुभकामनाः प्रदत्ताः। असौ सम्प्रार्थितवान् यत् वयं सर्वे सफलतायाः उत्तुङ्गशिखरं प्राप्यामः, स्वस्थः आनन्दपूर्वकेण च जीवनं यापयाम।

नरेन्द्रमोदिनः नेतृत्व-युतं प्रशासनं समाजस्य अन्तिम-
जनस्य कार्यकरणाय प्रतिबद्धमस्ति- रक्षामन्त्री

रक्षामन्त्रिणा राजनाथसिंहेन कथितं यत् नरेन्द्रमोदिनः नेतृत्व-युतं प्रशासनं समाजस्य अन्तिम-जनस्य कार्यकरणाय प्रतिबद्धमस्ति। असौ कथितवान् यत् वर्तमान-प्रशासनस्य इयं विशिष्टता अस्ति यत् एतत् नीतिगत-पंगुतायाः सम्मुखं नैव विरमति। असमराज्ये तेजपुर-विश्वविद्यालयस्य एकविंशतितमे दीक्षान्त-समारोहे भागं गृह्णन् सिंहः प्रावोचत् यत् नवीनं भारतम् अधुना प्रशासनस्य परियोजनाः यथासमये पूर्यितुं प्रतिबद्धं वर्तते।

केन्द्रेण कृतं षोडशतमस्य वित्तायोगस्य निर्माणं,
नीति-आयोगस्य पूर्व-उपाध्यक्षः डॉ अरविन्द
पनगढिया वित्तायोगस्य अध्यक्षोः भविष्यति

केन्द्रेण षोडशतमस्य वित्तायोगस्य निर्माणं कृतम्। नीति-आयोगस्य पूर्व-उपाध्यक्षः डॉ अरविन्द पनगढिया, यः कोलम्बिया विश्वविद्यालयस्य प्राध्यापकः अस्ति। सः षोडश-तमस्य वित्त आयोगस्य अध्यक्षोः भविष्यति। वित्तमन्त्रालयेन स्वीय विज्ञप्तौ प्रोक्तं यत् आई.ए.एस. अधिकारी ऋत्विक् रंजनम् षोडश-तमस्य वित्त आयोगस्य सचिवो भविष्यति। आयोगः केन्द्र-राज्ययोः मध्ये ऋणस्य अर्जनस्य वितरणं, राज्ये पंचायतानां नगरपालिकानां च संसाधनानां पूरकत्वेन राज्यस्य समेकित धनं वर्धनार्थं आवश्यकताः उपायाः च करिष्यति। वित्त आयोगेन

अनुरोधः कृतः यत् षड्विंशत्यधिक-द्विसहस्रतमवर्षस्य अप्रैलमासस्य प्रथमदिनांकतः समारम्भमाणानां पंचवर्षात्मिकी-अवधिनां प्रतिवेदनं पंचविंशत्यधिक-द्विसहस्रतमवर्षस्य अक्टूबरमासस्य एकत्रिंशत्-दिनांक यावत् प्रददातु।

बांग्लादेशः स्वतन्त्र-निष्पक्ष-निर्वाचनं
कारयितुं सक्षमो वर्तते- शेखहसीना

बांग्लादेशीया प्रधानमन्त्री शेखहसीना स्वीयदेशवासिभिः आग्रहं विहितवती यत् ते निर्वाचनं विरुध्य कार्यरतानि वैदेशिक-षड्यन्त्राणि विरुध्य काठिन्यं प्रत्युत्तरं ददतु। अनया जनैः आग्रहः कृतः यत् बांग्लादेशः स्वतन्त्र-निष्पक्ष-निर्वाचनं कारयितुं सक्षमो वर्तते। गोपालगंजस्य तुंगीपारा-

उपजनपदे एकां जनसभां सम्बोधयन्ती शेखहसीना कथितवती यत् षड्यन्त्रकर्तृणां लक्ष्यमस्ति यत् अस्माकं देशे निर्वाचनं नैव भक्तिव्यम्।

सुभाषितम्

यथा ह्येकेन चक्रेण
न रथस्य गतिर्भवेत्।
तथा पुरुषकारेण विना
दैवं न सिद्ध्यति।।
भावार्थ - जैसे रथ एक पहिए से नहीं चलता, वैसे ही भाग्य बिना मेहनत के नहीं चलता।

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७७१११

संस्कृतमयेन वातावरणेन जिला शिक्षा एवं प्रशिक्षणसंस्थाने चम्बायां सुसम्पन्ना हिमाचलप्रदेशस्य सेवारतानां संस्कृतशिक्षकाणां प्रशिक्षणकार्यशाला

कृते विविधरीत्या सुलभं कर्तुं शक्यते इति प्रयोगात्मकपद्धत्या प्रशिक्षणं दत्तम्। मनोजशैलेन एतत्प्रकारस्य प्रशिक्षणस्य कृते। राज्यपरियोजनानिदेशकस्य राजेशशर्मणः एवं राज्यप्रशिक्षणसमन्वयिकायाः सोनियाशार्मामहोदयायाः, जिला- परियोजना- अधिकारिणः सुमनकुमारमिन्हासस्य अपि च जिलाशिक्षकप्रशिक्षणप्रमुखस्य ओंकारवर्मणः आभारः प्रकटितः।

प्रशिक्षणप्राप्तशिक्षकैः प्रकटिताः अनुभवाः

अन्तिमे दिवसे सम्पूर्तिस्तरे सर्वैः प्रशिक्षणप्राप्तशिक्षकैः सोत्साहेन स्वानुभवाः प्रकटिताः। शिक्षकैः संस्कृतमाध्यमेन अस्यां कार्यशालायां प्रशिक्षणस्य कृते प्रसन्नता प्रकटिता, संस्कृते सूचना- प्रौद्योगिकी- प्रयोगः एवं सामाजिकमाध्यमैः (सोशलमीडिया) संस्कृतशिक्षणं इत्यादिषु विषयेषु नूतनाः प्रविधयः ज्ञाताः एतद् तेषां कृते गौरवास्पदं वर्तते इत्यपि कथितम्। संयोजकः जिलाशिक्षक-प्रशिक्षणप्रमुखः ओंकारवर्मा अस्यै कार्यशालायै राज्य समग्रशिक्षाहिमाचलप्रदेशस्य आभारं प्रकटितवान्। सः अवदत् यत् चम्बायां एतादृशी प्रथमा कार्यशाला आयोजिता यत्र राज्यस्य सर्वेभ्यः जनपदेभ्यः शिक्षकाः समागताः सन्ति। चर्चासु सर्वे भागं गृह्णन्ति, एतादृशं वातावरणं कार्यशालायाः दृष्ट्या महत्त्वपूर्णं भवति, संस्थायाः छात्राणां कृते अपि प्रेरणादायकं वर्तते। सम्पूर्णा कार्यशाला संस्कृतमाध्यमेन संस्कृतशिक्षकैः संचालितं कृतम्। यस्य प्रारम्भिकसत्रे संस्कृतप्रार्थनाः, संस्कृतभाषायां वार्ता इत्यादयः पठ्यन्ते। जिलाशिक्षणप्रभारिणा ओंकारवर्मणा सर्वेषां राज्यस्तरीयस्रोतव्यक्तीनां कार्यशालायाः सुव्यवस्थितसंस्कृतवातावरणे संचालनाय आभारः प्रकटितः।

अस्याः कार्यशालायाः विषये शिक्षकप्रशिक्षणप्रभारिणा ओंकार वर्मावर्येण प्रोक्तम्-

गतपञ्चदिनेषु मया सर्वेषां विद्वज्जनानाम् सङ्गतिः प्राप्ता, मम मनः आत्मा च शुद्धः अभवत्। शिक्षणस्य प्रविधिः अतीव रुचिकरः, शिक्षणं खलु आजीवनं प्रक्रिया अस्ति किन्तु मनुष्यः तदा एव शिक्षितुं शक्नोति यदा सः शिक्षितुं सज्जः भवति। यः सर्वदा शिक्षितुं सज्जः भवति तस्य कृते केवलम् अवसराः सन्ति। एतेषु पञ्चदिनेषु अहं बहुकिमपि ज्ञातुं प्राप्तवान्। केचन विषयाः ये सम्भवतः कालस्य प्रभावात्, व्यस्ततायाः कारणात् वा जीवनस्य अन्येषां कासाञ्जन जटिलतानां कारणात् वा विस्मृताः वा आच्छादिताः वा आसन्, ते पुनः जागृताः अभवन्। यथा अस्माकं शाश्वतसंस्कृतिः, आध्यात्मिकता। अध्ययनं च। यथार्थतया अद्य अनुभूतं यत् सांस्कृतिकमूल्यानि च संस्कृते एव विद्यन्ते। अतः संस्कृतिः रक्षितव्या चेत् संस्कृतस्य महत्त्वं दातव्यं भविष्यति अस्य च बृहत्तमं दायित्वं संस्कृतशिक्षकाणां भवति। अहम् आङ्ग्लभाषां पाठयामि। लेखनस्य अपि मम रुचिः अस्ति, हिन्दी- आङ्ग्लभाषायाः काव्यलेखलेखने मम रुचिः अस्ति। अहं पुस्तकमपि प्रकाशयिष्यामि। अहं निश्चितरूपेण इत्यस्य ई-संस्करणं सर्वेषां पुरतः स्थापयिष्यामि तत् पुस्तकम्। मम अग्रिमः प्रयासः संस्कृतं पठितुं भविष्यति। भवद्भिः सर्वैः प्रेरणया आगामिषु प्रशिक्षणेषु संस्कृतेन सह संस्कृतिमपि प्रकाशयन्तु। एतया कामनया सह अद्य आङ्गलनववर्षस्य पूर्वसंध्यायां भवन्तः सर्वविधम् आनन्दं लभन्तु। प्रस्थितानां सुखयात्रा भवतु, ते गृहं प्राप्नुयुः सुरक्षिताः। यदा भवन्तः गृहं प्राप्नुवन्ति तदा समूहे एव वदन्तु। इति

हिमसंस्कृतवार्ता- चम्बा। समग्रशिक्षाहिमाचलप्रदेशः द्वारा संस्कृतशिक्षकाणां कृते पञ्चदिवसीयायाः राज्यस्तरीय-प्रशिक्षणकार्यशालायाः समापनं चम्बाजनपदस्य जिलाशिक्षाप्रशिक्षणसंस्थाने सरु इत्यत्र अभवत्। एतत् प्रशिक्षकप्रशिक्षणं 27/12/2023 तः 31/12/2023 पर्यन्तम् आयोजितम्। अस्मिन् सम्पूर्णं हिमाचलस्य ६० सर्वकारीयसंस्कृतशिक्षकाः भागं स्वीकृतवन्तः। अस्मिन् पञ्चदिवसीयप्रशिक्षणे जातानां कार्याणां विषये बोधयन् डॉ. मनोजशैलः अवदत् यत् संस्कृतविषयसम्बद्धान् आधुनिकस्थित्यानुसारं शिक्षकान् सज्जीकर्तुं समग्रशिक्षाहिमाचलस्य एषः श्लाघनीयः प्रयासः अस्ति। अस्मिन् शिक्षकेभ्यः शिक्षानीतिः, राष्ट्रिय-उपलब्धिसर्वेक्षणक्षेत्रवारसमस्याः तेषां सम्भाव्यसमाधानं च आधुनिकसाधनानाम् उपयोगेन छात्राणां कृते स्वविषयं प्रभावीरूपेण प्रसारयितुं विविधाः पद्धतयः प्रशिक्षिताः सन्ति। अस्यां कार्यशालायां डॉ. शिवकुमारः राज्यसंसाधनव्यक्तिरूपेण शिक्षानीतिः २०२०, व्यावहारिकसंस्कृतं, मूल्याङ्कनविषयेषु चर्चा कृतवान्, ललितशर्मा उच्चमाध्यमिकस्तरस्य शिक्षाशास्त्रीयप्रक्रियाः, पठनकौशलं, उच्चमाध्यमिकस्तरस्य साहित्यिकसामग्रीप्रयोगः, डॉ. अमनदीपः सरलमानकसंस्कृतं एवं संस्कृतसम्भाषणम्, काव्यपाठविधिः, अध्यापनक्षेत्रे प्रौद्योगिक्याः प्रयोगः, डॉ. अमितः लेखनकौशलविषये, डॉ. मनोजशैलः संस्कृतशिक्षणे मूल्याङ्कनम्, डॉ. देवर्षि अगस्त्यः प्रथमद्वितीयतृतीयभाषारूपेण संस्कृतं, नाटकशिक्षणं, व्याकरणशिक्षणस्य प्रायोगिकं ज्ञानं डॉ. कमलकांतः भाषणकौशलं, गद्यपाठनं व्याकरणपाठस्य प्रविधयः एतेषु विषयेषु सत्रं गृहीतम्। प्रशिक्षणं प्राप्तुं ये शिक्षकाः आगताः ते अपि उत्साहेन भागं गृहीतवन्तः। अध्यापनसामग्रीणां व्यावहारिकपक्षं प्रतिदिनं विविधक्रियाभिः सुदृढं भवति स्म। श्रव्य-दृश्य-सामग्रीणाम् उपयोगेन पाठ्यक्रमं कथं छात्राणां

नूतनवर्षात् न्यूनदरेण गुणवत्तापूर्णं उद्यानसाधनं प्रदास्यति राज्यसर्वकारः- मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः

हिमसंस्कृतवार्ता:- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः उक्तवान् यत् राज्यसर्वकारः उद्यानक्षेत्रस्य सुदृढीकरणाय, उद्यानपालकानाम् आयवृद्ध्यर्थं च अनेकान् निर्णयान् गृह्णाति। एतत् दृष्ट्वा राज्यसर्वकारः उद्यानसाधनविपणनप्रसंस्करणनिगमस्य (एचपीएमसी) माध्यमेन उद्यानसाधनम्, उर्वरकं, कीटनाशकं च न्यूनदरेण उपलब्धं कारयिष्यति। उद्यानक्षेत्रे सर्वकारस्य प्रतिबद्धतां पुनः उक्त्वा सः अवदत् यत् एचपीएमसी- संस्थायाः लाभान्तरं १५ प्रतिशतात् नवप्रतिशतं यावत् न्यूनीकृतम्, येन सेब उत्पादकाः

उचितेषु गुणवत्तापूर्णे च उत्पादेषु प्रवेशं कर्तुं समर्थाः अभवन् तदतिरिक्तम् एचपीएमसी इत्यनेन कृषकाणां कृते आवश्यकवस्तुनि उचितदरेण प्रदातुं उद्देश्यं कृत्वा उत्पादककम्पनीभ्यः प्रत्यक्षक्रयणार्थं ३८ अभिसन्ध्यः (एमओयू) हस्ताक्षरिताः सन्ति। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् राज्यसर्वकारः सेब उत्पादकानां समर्थनाय प्रतिबद्धः अस्ति तथा च एचपीएमसी इत्यस्य लाभं न्यूनीकर्तुं निर्णयः उद्यानसमुदायस्य उत्थानस्य प्रति अस्माकं सर्वोच्चप्राथमिकतां प्रतिबिम्बयति, हिमाचलस्य सेब उत्पादकानां कल्याणं च प्रतिबिम्बयति।

सः अवदत् यत् वर्तमानसर्वकारः 'व्यवस्थापरिवर्तनस्य' भावनायां कार्यं कुर्वन् अस्ति, प्रत्येकं निर्णयः जनहिताय क्रियमाणः अस्ति। राज्यसर्वकारः एतत् सुनिश्चितं कुर्वन् अस्ति यत् राज्यस्य प्रत्येकं वर्गः एताभ्यः योजनाभ्यः लाभं प्राप्नुयात्। सः अवदत् यत् उद्यानपालकानाम् आयवर्धनस्य उद्देश्येन विद्यमानाः योजनाः समुचितोन्नयनं कृत्वा अधिकप्रभाविणः क्रियन्ते। प्रथमे बजटे राज्यसर्वकारेण एचपीएमसीद्वारा न्यूनतमसमर्थनमूल्यानं वानिक्याः उत्पादानाम् क्रयणार्थम् ऑनलाइनव्यवस्थां स्थापयितुं प्रावधानं कृतम्। निगमस्य वातानुकूलित- भण्डारस्य आरक्षणं कर्तुम् अपि एषा ऑनलाइन सुविधा उपलब्धा भविष्यति। एतेन गृहात् उत्पादविक्रयणस्य अतिरिक्तं कृषकाः एचपीएमसीद्वारा विक्रीयमाणानां उपकरणानाम् अन्यसामग्रीणां च ऑनलाइन- आरक्षणं कर्तुं शक्नुवन्ति।

मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् कृषक उत्पादकसङ्घटनानां सहकारेण किन्नौरस्य भावायां चिड़ग्रामस्य समीपे सन्दासुः, जुब्बलस्य अणुः, चौपाले, खड़ापत्थरे सौलनस्य जाबल्यां मण्ड्याः सुन्दरनगरे रामपुरबुशहरस्य च दत्तनगरे ग्रेडिंग-पैकिंग-गृहाणि, वातानुकूलित- जल- वातानुकूलित- गृहाणि शीतभण्डारगृहाणि च स्थापितानि भविष्यन्ति। सः अवदत् यत् अस्मिन् वर्षे सेब उत्पादकानां सुविधां दृष्ट्वा राज्यसर्वकारेण किलोग्रामस्य दरेन सेबविक्रयणं सुनिश्चितं कृतम्, यस्य कारणेन सेब उत्पादकानां दीर्घकालं यावत् लम्बिता याचना पूर्णा अभवत्। तदतिरिक्तं सेब उत्पादकानां लाभः अपि वर्धितः अस्ति। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् आगामिनि सेबर्तौ सार्वभौमिकपेटिकासु सेबविक्रयणं सुनिश्चितं भविष्यति।

नववर्षस्य प्रथमदिने सुखसर्वकारस्य मन्त्रिमण्डलसभा भविष्यति, अनेके बृहन्निर्णयाः स्वीकरिष्यन्ते

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। हिमाचलप्रदेशस्य सुखसर्वकारः नववर्षस्य प्रथमदिने मन्त्रिमण्डलसभां करिष्यति। अस्मिन् नववर्षे मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुखः नूतनम् उपहारं दातुं शक्नोति। मुख्यमंत्री सुखः उक्तवान् यत् मन्त्रिमण्डलसभा जनवरी १ दिनाङ्के भविष्यति। अस्याः समागमात् राज्यस्य कर्मचारिनः वृत्तिभोगिनः च राज्यसर्वकारात् पञ्चप्रतिशतं महार्घवृत्तिं प्राप्तुम् उपहारस्य प्रतीक्षां कुर्वन्ति। परन्तु वर्तमानवित्तीयस्थितिः उत्तमा नास्ति, यस्मात् कारणात् राज्यसर्वकारः कर्मचारिभ्यः वृत्तिभोक्तृभ्यः च लम्बितवित्तीयदेयकं कर्तुं कष्टं अनुभवति। नियुक्तिप्रक्रियाम् अग्रे नेतुम् निर्णयाः अपि मन्त्रिमण्डलसभायां गृहीताः भविष्यन्ति। अस्य अन्तर्गतं विभिन्नविभागेषु रिक्तपदानां पूरणमपि अनुमोदनं कर्तुं शक्यते। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् विद्यालयेषु शिक्षकानां रिक्तपदानि पूरयिष्यन्ते। तथैव विभिन्नविभागैः आनितप्रस्तावानां आधारेण अपि निर्णयाः कृताः। अस्मिन् सत्रे द्वौ नूतनौ मन्त्रिणौ अपि उपस्थितौ भविष्यतः। परन्तु एतेभ्यः मन्त्रिभ्यः अद्यापि विभागाः न वितरिताः।

चेन्नई : वलसरवाक्कं ग्रामे श्री राममारुति समाज् द्वारा श्री राधाकल्याणमहोत्सवम्

हिमसंस्कृतवार्ता: डी महादेवन् चेन्नई।

चेन्नई वलसरवाक्कं मध्ये अष्टलक्ष्मिनगरे आलप्पाक्कमं अवदेश् नाम मण्डपे श्री राममारुति समाजस्य 26 तमवर्षस्य श्री राधाकल्याणमहोत्सवम् अद्य (31/12/2023) प्रातःकाले अष्टवादेने अत्यन्तं कौतूहलेन सांप्रदायिक रीत्या आरभ्यम्। ह्यः निर्विघ्नं रूपेण परिसमाप्यर्थं प्रथमतः श्रीमहागणपति होमं श्रीसुदर्शनहोमं वेदघोषं च कृतम्। तदनु श्री विष्णुसहस्रनामपारायणं श्रीललितासहस्रनामपारायणं च समस्त भक्तजनैः सह कृतम्। तदनु चेन्नई श्री जी बालसुब्रमणियन्, के नागराजन् पी एम् बालसुब्रमणियन् तथा श्री कासिनाद भागवतगोष्ठ्या श्रीजयदेवकवि विरचित गीतगोविन्दमहाकाव्यम्-अष्टपदी भजनम् अतिमधुर वाण्यां गीयते। सायङ्काले सार्धषड्वादेने श्री कृष्णस्य शोभायात्रा (जानवासम्) आसीत्। रात्रौ एकादशवादनं पर्यन्तं दिव्यनामसङ्कीर्तनम् अभवत्। अद्य प्रातःकाले अष्टवादेने सांप्रदायिक उच्चवृत्ति कार्यक्रमः अभवत्। नव वादेने श्रीराधाकल्याणमहोत्सवम् आरभ्यम्। पंतुवरालि रागे आदिताले "चंदनचर्चितनीलकलेबरपीतवसनवनमाली" गानं श्रुत्वा भक्तजनाः सर्वे पुलकिताः आसन्। श्रीजयदेवभणितम् इदम् अद्भुत केशवकेलिरहस्यम् अति महोन्नतम् एव। तदनन्तरं श्री राधामादवयोः विवाहम् अत्यन्तोल्लासेन वैभवेन च सुसंपन्नम्। आज्ञानेयोत्सवं तदनु मुहूर्तं भोजनम् अति कौतूहलेन संपन्नम्। श्री राममारुति समाजस्य अध्यक्ष श्री मोहन् महोदयः अन्य सदस्याः भागंग्रहीतवन्तः संपूर्णकार्यक्रमे।

अशैक्षणिककर्मयोगीबन्धूनां कृते दक्षता प्रशिक्षणस्य आयोजनं कृतम्

हिमसंस्कृतवार्ता: डॉ.दिनेश चौबे,उज्जयिनी । उज्जयिनीस्थमहर्षिपाणिनि संस्कृतवैदिकविश्वविद्यालये विश्वविद्यालयस्य प्रशासनिकस्य भवनस्य अन्नपूर्णासभागारे अशैक्षणिककर्मयोगीबन्धूनां कृते प्रशासनिकगुणवत्तायां दक्षतां आनेतुं प्रशिक्षणकार्यक्रमस्य आयोजनं कृतम्। माननीयस्य कुलपतेः आचार्यविजयकुमार सीजीवर्यस्य अध्यक्षतायाम् एवञ्च आदरणीयस्य कुलसचिवस्य डॉ.दिलीपसोनी महोदयस्य मार्गदर्शने प्रशिक्षणमिदं अभूत्। बेंगलुरुतः आगता संस्कृतस्य आधुनिकी विद्यायाः च विदुषी आचार्या शिवानी वी. महोदया प्रशिक्षणं प्रदत्तवती। कार्यक्रमस्य प्रस्तावना डॉ. शुभशर्ममहोदयः ज्योतिर्विज्ञानविभागाध्यक्षः प्रस्तुतवान्। आचार्या शिवानी महोदया प्रशिक्षणं ददाना उक्तवती यत् प्रशासनिकविभागः संस्थायाः महत्त्वपूर्णविभागः भवति प्रशासनिकानि कार्याणि यदा दक्षतयाः सह क्रियन्ते तदा गुणवत्तायां संवर्धनं स्वाभाविकं भवति। महोदयया क्रमशः स्थापनाविभागः, वित्तम्, ग्रंथालयः, परीक्षा, प्रवेशः, शोधम्, निर्माणम्, आदयः विभागानां कुशलतापूर्वकं संचालनार्थं प्रभाविप्रशिक्षणं दत्तवती। अस्मिन् अवसरे विश्वविद्यालयस्य वित्ताधिकारिः श्रीदिनेशचौरसियामहोदयः अपि कार्यक्रमं संबोधितवान्। विश्वविद्यालयस्य सर्वेपि कर्मयोगिनः महता आनन्देन उत्साहेन च अस्मिन् प्रशिक्षणकार्यक्रमे भागं गृहीतवन्तः। कार्यक्रमस्य संचालनं श्रीमहेंद्रउपाध्यायमहोदयेन आभारप्रदर्शनञ्च डॉ.उपेंद्रभार्गव महोदयेन कृतम्।

Online संस्कृतशिक्षणम् आमुखपटलसमूहे जन्मदिवसोपलक्ष्ये आयोजितायाः संस्कृत-प्रश्नोत्तरी-प्रतियोगितायाः परिणामस्य घोषणा जाता

हिमसंस्कृतवार्ता:,वार्ताहरः -

डॉ. नरेन्द्र राणा।

Online

संस्कृतशिक्षणम् आमुखपटलसमूहे लखनऊ नगरस्य

'उत्तरप्रदेशसंस्कृतसंस्थानम्'

इत्यस्यप्रशासनिक-अधिकारीश्री-

संस्कृतज्ञः जगदानन्द झा महोदयस्य

जन्मदिवसोपलक्ष्ये आयोजितायाः

संस्कृत-प्रश्नोत्तरी-प्रतियोगितायाः

परिणामस्य घोषणा जाता। गतदिवसे

उत्तरप्रदेशस्य लखनऊनगरस्य

आयकरविभागस्य कम्प्यूटर ओपरेटर-

श्वेता गुप्ता द्वारा संस्कृतविद्वान्-जगदानन्द झा महोदयस्य जन्मदिवसोपलक्ष्ये जनसंचार-फेसबुक-मध्ये एका-विशेषा-प्रतियोगितायाः आयोजनम् अभवत्। संस्कृत-प्रश्नोत्तरी प्रतियोगितायामस्यां राजस्थानतः गजेन्द्र शर्मा प्रथम-स्थानं प्राप्तं, द्वितीयं स्थानं पंजाबतः शिवम शर्मा, तृतीय-स्थाने च हिमाचल प्रदेशतः सपना भारद्वाज वर्तते। प्रतियोगितायाः पुरस्कार-प्रायोजिका श्वेता गुप्ता, आयोजकश्च गुजराततः राष्ट्रीय संस्कृत प्रचारकः जगदीश डाभी आसीत्। ध्यातव्यं वर्तते यद् Online संस्कृतशिक्षणम् द्वारा प्रतिरविवासरे ऑनलाइन संस्कृत-प्रश्नोत्तरी-प्रतियोगितायाः आयोजनं क्रियते। पुरस्कार-प्रायोजिका श्वेता गुप्ता सर्वेभ्योः विजेतृभ्योः पुरस्कारं दास्यति। तेन सह उत्तराखंडात् संस्कृतरसास्वादः संस्था विजेतृभ्योः प्रमाणपत्रं दस्यति।

यूक्रेन देशेन विहिते आक्रमणे

न्यूनातिन्यूनं एकविंशतिः जनाः मृताः

रूसस्य बेलग्रेड-नगरे ह्यः यूक्रेन देशेन विहिते आक्रमणे न्यूनातिन्यूनं एकविंशतिः जनाः मृताः दशाधिक-एकशतं जनाः व्रणिताः च जाताः। मृतकेषु त्रयः बालाः च सम्मिलिताः सन्ति। रूसस्य रक्षामन्त्रालयस्य अनुसारेण यूक्रेनदेशेन आक्रमणे क्लस्टर-प्रस्फोटक युक्तस्य प्रक्षेपास्त्रस्य उपयोगः कृतः यत् अपराधो वर्तते। अस्मिन् आक्रमणे न्यूनातिन्यूनं चत्वारिंशत् जनाः मृताः पंचाशत्याधिक एकशतं जनाः व्रणिताः च जाताः।

उज्जयिन्यां विराट् संस्कृत सम्मेलनस्य आयोजनं जातम्

हिमसंस्कृतवार्ता: डॉ.दिनेश चौबे, उज्जयिनी । संस्कृतभारती, उज्जयिनी इत्यस्य तत्वावधाने मंगलवासरम् उज्जैन अभियांत्रिकीमहाविद्यालये, विराट्जनपदसंस्कृतसम्मेलनस्य आयोजनम् अभवत् सम्मेलने नगरस्य सर्वे संस्कृतज्ञः, संस्कृतानुरागिणः कार्यकर्तारः च बहु संख्यायाम् उपस्थिताः आसन्। कार्यक्रमस्य शुभारंभः सरस्वतीपूजनेन दीपदीपेन सह जातः । मुख्यातिथिरूपेण उपस्थितः आसीत् मध्यक्षेत्रस्य संगठनमंत्रीः श्रीप्रमोदपंडितवर्यः महोदयः स्वउद्बोधने उक्तवान् यत् संस्कृतभाषा प्रत्येकस्य भारतीयस्य रक्ते विद्यमानम् अस्ति प्रवहति च संस्कृतं नहि भारतस्य अपितु सम्पूर्णं विश्वस्य भाषा अस्ति। बहवः जनाः ये संस्कृतं वक्तुं समर्थाः न सन्ति। किंतु ते संस्कृतम् अवजानन्ति अस्य तात्पर्यमिदम् अस्ति यत् संस्कृतभाषा तेषां रुधिरं प्रवहति । केवलम् आवरणम् दूरी करणीयम् अस्ति। विशिष्टातिथिरूपेण उज्जयिनीस्थमहर्षिपाणिनि संस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयस्य कुलपतिः आचार्यविजयकुमारः सीजीवर्यः उपस्थितः आसीत्। महोदयेन उक्तं यत् संस्कृतभाषा भारतं पुनः विश्वगुरुरूपेण प्रतिष्ठापितुं महत्वपूर्णा भूमिकां निर्वहति । भारतीयज्ञानपरंपरायाः सम्प्रति

संस्कृतमाध्यमेन संपूर्णविश्वे प्रचार प्रसारं च क्रियते। अस्मिन् अवसरे कालिदाससंस्कृत-अकादमी निदेशकः डॉ.गोविंदगन्धेवर्यः अपि उपस्थितः आसीत् । महोदयेन संस्कृतस्य संवर्धनम् उन्नयनं तथा च तस्य प्रचारं प्रसारं कर्तुं आवाहनं कृतम् । सदैव कटिबद्धः भूत्वा संस्कृतमाध्यमेन लोकस्य हितं कुर्वन्तु इति तस्य चिन्तनम् आसीत्। कार्यक्रमस्य अध्यक्षता उज्जैन, अभियांत्रिकी महाविद्यालयस्य प्राचार्येण श्रीजीकेश्रीवास्तव महोदयेन कृता । संस्कृतभाषायां निहितं ज्ञानविज्ञानेन सामान्य जनानां परिचयः भवेत् तथा जागरूकताभियानस्य आयोजनं करणीयम् इति। कार्यक्रमस्य संचालनं श्रीहेमंतपंड्यामहोदयेन आभारप्रदर्शनञ्च धर्मदासबैरागी विभागप्रमुखेन कृतम्। अस्मिन् अवसरे छात्रैः संस्कृतगीतं, संस्कृतनाटिका, संस्कृतनृत्यम् प्रस्तुतम्। संस्कृतप्रदर्शनी अपि प्रदर्शिता कार्यक्रमे डॉ. उपेंद्रभार्गवः, डॉ.रमेशशुक्लः, डॉ.मनोजद्विवेदी डॉ.दिनेश चौबे, डॉ.अमिताभ शुक्लः श्रीमुकेशभाला, श्रीसुभाष कुमावतः उपस्थिताः आसन्। कल्याणमंत्रेण सह कार्यक्रमस्य समापनं जातम्।

तुकारामस्य जीवनं विरक्तिः च

तुकारामस्य जन्म भारतदेशस्य महाराष्ट्रराज्ये पुण्यपत्तनस्य (पुणे) समीपे देहू इति ग्रामे क्रि.श. १९५८तमे वर्षे अभवत् । अस्य जन्मदिनस्य विषये वदुषाम् अभिप्रायभेदः अस्ति । अस्य कुलस्य सर्वे जनाः पण्डरापुरस्य यात्रां नियमितरूपेण कुर्वन्ति । देहूग्रामस्य महाजनः इति कारणेन अस्य कुटुम्बः श्रीलः । अस्य बाल्यः मातुः कनकाई इत्यस्याः पितुः बहेबस्य च वत्सल्येन सुखेन व्यतीतम् । कुन्तु एषः यदा १८वर्षीयः अभवत् तदा मातापितरौ दिवङ्गतौ । अस्मिन् एव देशे व्यप्तस्य क्षामस्य कारणेन अस्य प्रथमा पत्नी बालः च बुभुक्षया पीडितौ अकालमृत्युवशं गतौ । अस्य द्वितीया पत्नी जीजा बायी कठोरा आसीत् । एवं विपत्तीनां सागरे निमग्नः तुकारामः भवबन्धनात् विमुखः अभवत् । चित्तस्य प्रसन्नतां मनसः शान्तिं प्राप्तुं तुकारामः प्रतिदिनं देहूग्रामात् बहिः पर्वताग्रे उपविश्य विठ्ठलस्य नामस्मरणं करोति स्म । प्रापञ्चिकसुखात् विरतस्य परमेश्वरस्य प्राप्तये उन्मुखस्य तुकारामस्य बाबा जैतन्यनामकः साधुः श.श. १५४१तमे वर्षे मघशुद्धदशम्यां रामकृष्णहरिमन्त्रम् उपादिशत् । पश्चात् १७वर्षाणि प्रपञ्चस्य उपदेशार्थं व्यतीतवान् । अस्य सत्यवैराग्यं स्वच्छान्तःकरणं च दृष्ट्वा अस्य निन्दकाः अपि क्रमशः अस्य शिष्याः अभवन् । एवं भगवतः धर्मस्य उपदेशं कुर्वाणः परमार्थमार्गस्य अन्वेषणं कुर्वन् तुकारामः शा.श. १५७१तमवर्षे फल्गुणकृष्णद्वादश्यां देहत्यागम् अकरोत् ।

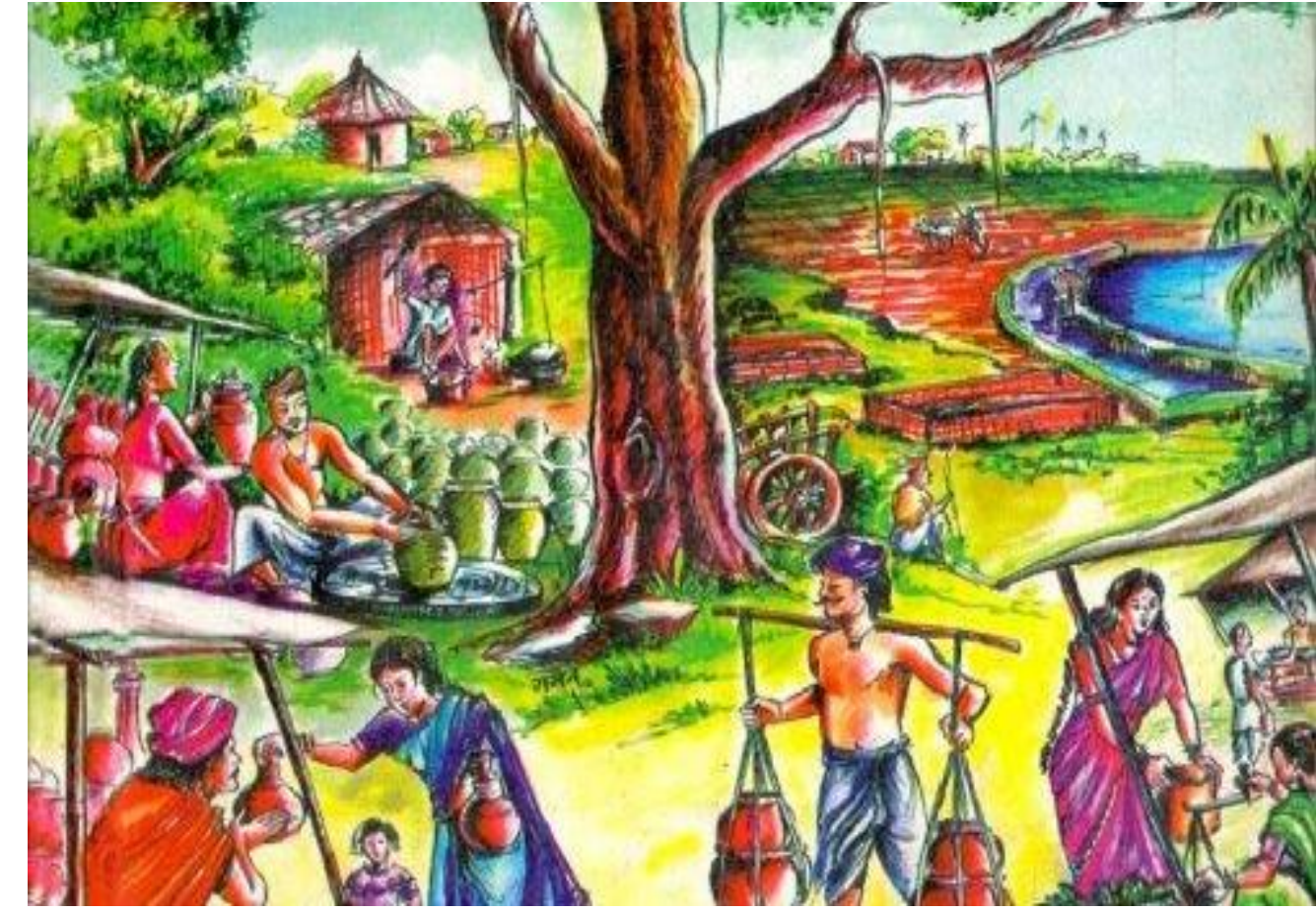
अभङ्गवाणी

तुकारामस्य मुखात् समये समये व सहजतया परिस्फुरिताः अभङ्गवाण्यः एव अस्य साहित्यकृतयः । अन्या कापि कृतिः इति पृथक् नास्ति । स्वस्य जीवनस्य उत्तरार्धे अनेन गीतानि, उक्तानि अस्य शिष्यैः अभिलिखितानि प्रायः ४००० अभङ्गरचनानि सन्ति । साधोः ज्ञानेश्वरस्य ज्ञानेश्वरी साधोः एकनाथस्य एकनथी भागवतम् च बारकरी

सम्प्रदायवादिनां धर्मग्रन्थौ । एतयोः ग्रन्थयोः सारः तुकारामस्य अभङ्गेषु दृश्यते । तुकारामः स्वस्य साधकावस्थायां पूर्वसूरिणां ग्रन्थान् श्रद्धया गहनतया सम्यक् अधीतवान् । एतेषां त्रयाणां कृतिषु एकम् एव अध्यत्मसूत्रं दृश्यते । ज्ञानदेवस्य सुमधुरवाणी काव्यालङ्कारयुक्ता अस्ति । एकनाथस्य भाषा विसृता रसलालिता अस्ति । तुकारामस्य वाणी तु परिशुद्धा सूत्रबद्ध अल्पाक्षररमणीया मर्मभेदिका चास्ति । तुकारामस्य अभङ्गवाण्यः अत्यन्तम् आत्मपराः इति कारणेन अत्र पारमार्थिकजीवनस्य दर्शनं भवति । कौटुम्बिकापत्तिभ्यः त्रस्तः कश्चित् कुटुम्बी आत्मसाक्षात्कारी साधुः भबितुम् अर्हति इति निरूपणम् अस्य अभङ्गवाणिषु भवति । साधकस्य प्रथमावस्थायां तुकारामः मनसि कृतस्य निश्चयानुसारं संसारात् निवृत्तः पारमार्थं प्रवृत्तः इति दृश्यते । द्वितीयावस्थायां भगवतः साक्षात्कारस्य प्रयत्ने असफलम् आत्मानं संलक्ष्य आध्यात्मिकनिराशास्थितौ जीवनयापनं कृतवान् । इति भावः अस्य अभङ्गेषु दृश्यते । तृतीयावस्थायां तुकारामस्य किङ्कर्तव्यविमूढे अन्धकारः शीघ्रमेव निवारितः । आत्मसाक्षात्कारस्य सूर्येण आलोकितः तुकारामः ब्रह्मानन्दे लीनः अभवत् । एषा एव अस्य अन्तिमा चिरवाञ्छिता सफलावस्था ।

मनुष्यस्य महद्वक्तित्वं नाम स्वावलम्बनम्

जगति पराश्रयी जनः, दुःखी कथ्यते । स्वतन्त्रतया सत्कार्यं कुर्वाणः जनः हि लोके परमसुखी स्यात् । स्वावलम्बनमिति शब्दस्य तात्पर्यं यत् मनुष्येण प्रत्येकं कार्यं स्वयं करणीयम्, स्वस्यैवोपरि आश्रित्य स्वकार्यं स्वयं कर्तव्यम्, अर्थात् न कस्यापि आश्रयोपरि जीवनीयमिति । परावलम्बनम् अत्यन्तं क्लेशप्रदम् । यदि स्वकीयया बुद्ध्या, बलकौशलादिभिश्च स्वकार्यं स्वयं क्रियते तर्हि कार्यान्तरम् अन्तःकरणे अत्यन्तं सुखानुभवो भवति । एतदेकं सुन्दरं सकारात्मकञ्च चिन्तनं वर्तते । जीवने स्वावलम्बनस्य अत्यन्तम् आवश्यकता दृश्यते ।

स्वावलम्बनं सततम् आत्मनि आत्मविश्वासं वर्धयति । परावलम्बनेन कार्यसम्बद्धम् आत्मशिक्षणं न कदापि सम्भवेत् । स्वावलम्बनं स्वव्यक्तित्वस्य बहुमुखविकासं साधयति । अपरतः स्वयं कृतेन कार्याभ्यासेन स्वव्यक्तित्वस्य क्रमशो विकासः सम्भवेदित्यत्र न सन्देहः । अन्यच्च, स्वावलम्बनं स्वकीयाम् इच्छाशक्तिं दृढीकरोति । एतत् मनुष्याय सकारात्मिकाम् ऊर्जाशक्तिं प्रददाति ।

परम्परया बहवः पण्डिताः नेतारः दूरदर्शिनश्च स्वावलम्बनं हि पूर्णतो आधारीकृत्य, तदाश्रित्य वा स्वकार्यं स्वयमेव कृतवन्तः इत्यतस्ते जीवने कृतकृत्यतां धन्यताञ्च गतवन्तः । महान्तः ऋषि-महर्षयः, कर्मयोगिनश्च अत्र उदाहरणम् आवहन्ति । महात्मा गान्धिरप्यत्र एकमहदुदाहरणभूतः । स्वावलम्बनस्य प्रभावाद्धि भारतं स्वाधीनतामगच्छत् इत्यत्र न अत्युक्तिः । अन्यत्किम्, मनुष्यजीवनस्य चरमलक्ष्यमपि स्वावलम्बनाद्धि सिध्यतीति, शुभम् ।

असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

कृष्णदेवरायः

कृष्णदेवरायः विजयनगर साम्राज्यस्य तुळुवा वंशस्य राजा आसीत्। भारतीयेतिहासे प्रख्यातं विजयनगरसाम्राज्यम् । तस्य पालकः कश्चित् सुसम्पन्नः राजा आसीत् । सः स्वपराक्रमेण बलयुक्तं शत्रुसैन्यं जित्वा अपि, पुनः शत्रौ दयागुणं दर्शयति स्म । अतः सः चक्रवर्ती उत्तमः, योग्यः परिपालकः प्रजारञ्जकश्च इति कीर्तितः

आसीत् । तस्य काले हम्पिनगरस्य वीथीषु रत्नानि, वज्राणि च जूर्णानि, धान्यानि इव विक्रीण्ते स्म । धर्मस्य, ललितकलानां च उदारभावेन आश्रयं कल्पितवान् आसीत् सः रसिकः । स्वयं महाकविः सन् अपि परकवितानुरागी आसीत् सः । नगरे आपणेषु यथा सामान्यवणिजः धान्यस्य विक्रयणं कुर्वन्ति तथा एतदेशीयाः वणिजः रत्नानि वज्राणि राशीकृत्य तेषां विक्रयणं कुर्वन्ति स्म । तस्य राज्ये रात्रिसमयेऽपि युवतयः आभरणानि धृत्वा विना भयम् एकाकिन्यः एव सञ्चरन्ति स्म । अन्यदेशेभ्यः आगताः यात्रिणः तस्य राज्यम् एवम् आसीदिति स्वग्रन्थेषु उल्लिखितवन्तः सन्ति । तेन ज्ञायते तत् राज्यं कियत् धनवत्, राजा च कियान् समर्थः आसीत् इति । सः प्रभुः एव श्रीकृष्णदेवरायः विजयनगरसाम्राज्यस्य चक्रवर्ती।